

Pubist ja glögist

Reet Kasik

Tartu ülikooli dotsent

Kirjutan seda lugu novembri keskel. Jõulud on jälle tulemas ja kohekohe täituvad kõik poed alkoholi- ja mahlafirmade arvukate glögisortidega, lehed aga vastavate reklaamidega. Veel möödunud aastal oli osale väärt kraami sisaldavatele pappkarpidele ja pudelisiltidele trükitud *glögi* (nagu on ka näiteks soome keeles), teistele aga *glögg* (nagu on rootsi keeles).

Suuremad linnad on täis inglise ja iiri stiilis kõrtse, mis nimetavad ennast pubideks. Nimetavas käändes ütlevad nad *pub* või *pubi*. „Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999” annab *pubi* ja *glögi*, ka „Eesti keele käsiraamat” soovitab *pubi*. Miks siis ainus võimalus neid lähtekeeles ühesilbilisi sõnu eesti keeles kasutada on teha neist kahesilbilised?

Eesti keel on niisugune keel, et siin on kõik ühesilbilised sõnad kolmandas vältes. Kolmas välde aga tähendab, et sõnas peab olema üks rõhuline häälik, mis seda kolmandat vältet kannab. See pikk häälik võib olla kas täis- või kaashäälik ja eesti keele õigekirjareeglite järgi kirjutatakse ta kahe tähega: *seep* ja *sepp*, *taat* ja *tatt*, *tiik* ja *tikk*, *lõõp* ja *lõpp*, *vaat* ja *vatt*, *kuut* ja *kutt*, *piik* ja *pikk*.

Kui me siis tahame eesti ortograafia reeglite järgi hääldada või kirjutada *pub* ja *glög*, tuleb meil üht sõnatüve häälikutest pikana hääldada ja kahe tähega kirjutada. Vokaali rõhutades saaksime puub ja glöög, mis eriti ei meenuta seda, mida me tegelikult ütelda tahtsime. Nõrgal sulghäälikul *b*, *d* ja *g* ei saa olla pikkusi ega välteid, mistõttu *pubb* või *glögg* on häälduses võimatu ja kirjutatult nonsens. Pika sulghäälikuga sõnakujud oleksid *pupp* ja *glökk*, mis ka pole eriti selle moodi, mida me tahtsime. Tähendab, ühesilbilisena meil neid sõnu eesti keeles kasutusele võtta ei õnnestu, ilma et sõnakuju naljakaks ei moonduks.

Ainus veel jäänud võimalus ongi võtta sõna eesti keelde kahesilbilisena. Siis läheb ta üle teise, nimelt kahesilbilisse *pesa*-tüüpi, kus mingeid pikki häälikuid vaja ei ole. Ka sõna käänamine on lihtne ning astmevahelduseta: see publi : selle publi : seda publi; maitsev glögi : maitstva glögi : maitsvat glögi. Et teise silbi täishäälikuks sobib seejuures just *i*, seda tõendab varasemast ajast inglise sõnade *job* ja *club* kodunemine eesti keeles kujul *jobi* ja *klubi*, mitte *joob*, *jopp* või *jobb* ega *kluub*, *klupp* või *klubb*. Soome sõnakujud *pubi* ja *glögi* on siin veel omakorda asjakohaseks toeks.